

שמה ולהקרא מכאן ואילך בשם חדש שנתן לה המלך על פי שפת המלך, וכן כתב בדבר ישועהוי.

(פו) ובהגיע תור אסתר

מהו ואמרו 'תור אסתר'

המפרשים עמדו על ענין זה, שיש בדברי הכתוב כאן להראות את צדקתה של אסתר, בזה שכל מה שעשתה לא עשתה מרצונה כשאר הנערות.

וכתב המלבי"ם 'ובהגיע תור אסתר' - שרק התור לחצה ואנסה לזה, ולא שלבה היה מתרצה לבוא אליו, ויבואר עוד להלן בהמשך הפסוק 'לא בקשה דבר'.

בת אביחיל יד מרדכי

הטעם שיחסה כאן אחר אביה

מדוע הזכיר הכתוב את יחוסה של אסתר אל אביה מאחר שלעיל (פסוק ז) הזכיר 'היא אסתר בת דודו' בלבד ולא ייחס אותה אחרי אביה.

א. תינץ המהר"ל שבאמת יחוסה של האשה הוא אחר בעלה לכן בתחילה יחסה אחר מרדכי שלקח אותה לבת - לאשה, אבל עכשיו שנסתלקה מרשותו ועברה לרשות אחשוורוש חזר ליחסה אחר אביה, ועם כל זה מייחסה גם אחר מרדכי שהרי אמרו שהיתה טובלת מחיקו של אחשוורוש ויושבת אצל מרדכי.

ב. עוד מתרץ שם שהכתוב בא ללמדנו ולהדגיש, שלא בקשה דבר למרות שיחוסה היה רם וחשוב, לכן מייחסה הכתוב כאן אחר אביה.

ג. **במנות הלוי** כתב, שהכתוב בא לומר מתיכן שאבה אסתר כח להשמיט את עצמה בכל כחה מן המלך, שלא להתנאה ולהתקשט בפניו, בזה שהביטה אל צור מחצבתה שהיא מזרע קדושים, בת אביחיל, וקורבתו של מרדכי.

ד. הגר"א מבאר, שכיון שעתידיה אסתר שיעשה הנס על ידה יחסה הכתוב אחר אביה.

ה. **במלא העומר** כתב בענין זה, שיש במה שהגיד לנו הכתוב בת מי היא ענין גדול, ובעצם גדול הנס שארע לישראל על ידי אסתר, שכל הנערות שנלקחו אל

ד. הרא"ם (בראשית שם) כתב, שאפשר שאשה היא שעומדת לפריה ורביה, ופילגש היא העומדת למשכב בלבד.

ה. רבינו אביגדור כהן צדק כתב, שתיבת פילגש נחלקת לשנים פלג - גש, כלומר לפעמים גש אליה.

לא תבוא עוד אל המלך כי אם חפץ המלך

לשכיבה או למלוכה

כפי שנתבאר כל הנערות שבאו אצל המלך בלילה וחזרו לבית הושבים נהפכו להיות פילגשים, והכתוב אומר שלא יגיעו אליו הנערות שוב אלא אם כן יקרא להן המלך שוב בשמות שלהן, ויש לדעת אם כוונת הכתוב שיקרא אותם למלוכה או כדי להיות עמהן בעוד לילה.

האבן עזרא (טסא א') מפרש 'כי אם חפץ בה המלך' לקרוא לה אליו ולהמליכה, אם אחר שתבואנה אליו כל הנערות לא ימצא טובה ממנה.

הרשב"ם מפרש שכוונת הכתוב 'כי אם חפץ בה המלך' שאם יתאוה לשכב עם פילגש ידועה יקרא לה, וכן פירש האבן עזרא בנוסח ברי"א.

ונקראה בשם

שמות הנערות היו נכתבין אצל שעשגז

יש להבין מה כוונת הכתוב במה שכתב 'בשם' דווקא.

בתרגום מתרגם וקרי ליה בשמא מפרש - היינו שאת מי שחפץ בה המלך שוב היה קורא לה בשמה, והיה המלך יודע השמות כי כשהגיעו אצל שעשגז כתב את שמות כל אחת ואחת מרן, כמו שמתרגם לעיל (פסוק יז), 'אל יד שעשגז' - ושמא מתכתב, והטעם בזה כתב **רבי משה חלאיו** כדי שלא תתחלף באחרת, ו**במנות הלוי** כתב הטעם, שלא תשחד את השומרים שיתנו לה לבוא שוב אל המלך.

ביוסף לקח כתב שדרכו של המלך היתה שלא היה חפץ באשה אלא אם כן שמה יהיה בשפתו ובלשונו, וכדי שיחפוץ בה היה עליה להקרא בשם - לשנות את

בית האוצר

כלל בת מי את ומשכן לא נתוודע לו אשר היא יהודית, לכן היה יכול המן לפעול אצל המלך מזירת השמד על ישראל, אבל אם היה יודע כי היא יהודית אין ספק שלא היה המן מעיז פניו לבקש כליה על המלכה, ואם היה מבקש בוודאי לא היה פועל כמונו כאשר ראינו כשנתוודע אחשוורוש שהיא יהודית קצף ואמר 'מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן', אף שמקורם הוא בעצמו הסכים לגזירה זו, אבל זה היה סיבה מבעל הסיבות יתברך להפחיד את ישראל שיעשו תשובה קודם שיבנה בית המקדש שיהיו ראויים להגאל.

רמב"ם וכן יבאר רבי משה דוד וואלי, והפגש הבעולה לא תבא עוד אל המלך מעצמה כי אם חפץ בה המלך שאז יקראנה בשמה דרך אהבה וחובה ואז יגדל חשיבותה יותר כי בזה שתבא אליו שנית אולי תתעבר מביאה שנית ותלד בן אל המלך. וכן משמע במדרש (אבא גוריון) שמבואר מדבריו כיצד היו יודעות בני חפץ, אמר רבי פנחס סבעת היתה לו והיה מניחה בתוך חלונה. **רמב"ם** וטוסיף לבאר את הצורך במה שהביא כן הכתוב, כדי לומר שרק בשביל ענין זה יכול היה הנס להיעשות, כי בזה שקרא אותה המלך בשם 'הדסה', ולא שאל אותה

המלך היו בתולות צעירות לימים מאסתר^י ובא הכתוב לומר שהיא בת אביחיל, ואמרו חז"ל בגמרא (מגילה יג.) עיברתה מת אביה, אם כן כבר עברו שבעים וחמש שנים ממיתת אביה, כמנין הדסה, עם כל זה נשאה חן בעיני כל רואיה.

ו. האלשי"ך כתב מצד היותה בת אביחיל שהיה צדיק, ולהורות היותו צדיק ייחסו אחר מרדכי ואמר 'דוד מרדכי', כלומר מתדמה לויה.

ז. המלבי"ם מפרש, משום שהיו תכונותיה ומידותיה הטובים ושכלה שלם, מצד תולדתה מאביה הצדיק, וגם כי שהיה דודו של מרדכי, רצה הכתוב לומר כדי שנדע, שהוא אשר גדלה והוציא כוחותיה הטובים אל השלימות, ולכן יחסה הכתוב אחר אביה ומרדכי, לומר לך, שבאה אל המלך עם תכונותיה הטובים מצד אביה ומגדלה, ולא באה עם מה שבאו שאר הנערות ביופי וקישוטים.

ח. באילת השחר מבאר, שרצה הכתוב לומר שהיא אסתר מתחילתה ועד סופה ועומדת בצדקה אף שהיתה שנים עשר חודש בבית הנשים בחבורת הנערות לא למדה מומעשיהם, ולא פעל עליה לבקש קישוטים כשאר הנשים, וחזו 'ובהגיע תור אסתר' גם אז היתה 'בת אביחיל דוד מרדכי אשר לקח לו לבת' ולא שינתה דרכה, וגם ליחסה שנתגדלה בבית מרדכי אשר הדריכה ביראת השם.

לא בקשה דבר

מה לא בקשה אסתר

בפשטות כוונת הכתוב שלא בקשה אסתר כלום ממה שבקשו הנערות יותר ממה שנקצב להן, תכשיטים וקישוטים, מתנות ושאר ענייני יופי על מנת שירצה במ המלך, ולא כן אסתר שלא היתה חפוצה בכך, אלא רק מה שינתן לה על ידי הגייה, והמפרשים על פי דרכם (בפסוק יד) יפרשו כאן מה שמיאנה אסתר.

בית האוצר

מה שיאמר הגי סרים המלך, ועם כל זה שלא נתקשטה כל כך כנשים אחרות ולא הלכה בגרולות ונפלאות עם כל זה יותיה אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה כי 'פיה וטוב מראיתה היה רב ולא היתה צריכה לשום דבר אחר כלל, וראה גם במנות הלוי בענין זה. ונ. ומבאר שלא יקשה מה שנאמר 'כי אם את אשר יאמר', שמשמע שלא בקשה כלום רק את מה שיאמר, שהרי כן מצונו אצל אברהם 'אם אקח מחוט ועד שרוך נעל בלעדי רק את אשר וגו' שנראה מואמרו 'בלעדי' רק שיהיה המובן שלא יקח כי אם זה, והלא אין הדברים כן שודר לא לקח לעצמו כלום, כי אם לענף אשכול וממרא, וכן כאן לא בקשה דבר כי אם מה שבקש הגי לעצמו.

א. רש"י (פסוק יד) כתב שהנערות ביקשו כל מיני זמר ושחוק, וכן פירש בתוספות השלם שלא בקשה דבר עולה על ענין זה.

ב. הרשב"ם כתב וכן הוא ברוקח כי כל נערה היתה מבקשת שיתן לה אדם חשוב מעם שלה וממולדתה, שיליכזה מבית המלך עד בית הנשים, אבל אסתר לא בקשה דבר מכל אלו.

ג. באבן עזרא מפרש, שלא בקשה דבר, מכל מה שגורם גאווה, כגון תמרוקין וקישוטים, כשאר הנערות, אלא בקשה שכל ועונה, וכ"ה במהר"מ חלאיו.

ד. עוד כתב הרוקח, 'לא בקשה דבר' - כשאר הנערות שאומרות שר פלוני ילך עמי שיתן לי ממון עבור השררה, אבל אסתר לא רצתה להטיל קנאה בין השרים, אלא כמו שיאמר הגי שאלך אלק, ולכן נשאה חן בעיניהם.

ה. בעל יוסף לקח כתב, שאחרי מה שהבינה אסתר כי מטרת המתנות מבית המלך הוא משום שלא תחשב אנוסה, נשמרה ולא רצתה לבקש דבר, ולכן גם כשבקשה 'את אשר יאמר הגי', היה אצלה באנוס ומוכרחת היתה לבקש זאת, ומכיון שלא היתה יודעת מה טומן הגי בחובו, לא תחשב מתרצית למלך על ידי כן, ובודאי לא הקנתה עצמה אל המלך, ואם כן 'לא בקשה דבר' - כי אם את אשר יאמר הגי', הכוונה שלא בקשה דבר כי אם מה שינתן לה על ידי הגי, עוד מפרש שלא בקשה ולא רצתה דבר לעצמה, ולא ניתן לה דבר וזולתי מה שבקש הגי לעצמו, עוד מפרש שלא בקשה דבר כלל וכלל, אבל הגי מדעתו היה מבקש בעדה, כי היא לא רצתה כלום משום שלא רצתה שתהא ביאתה אל המלך ברצון.

ו. להלן יובא ביאור מגילת סתרים על ענין 'את אשר יאמר' שהוא לשון עתיד, ובין הדברים כתב שם, שלא בקשה אסתר כלום, בלתי דבר אחד, שאם יודע למלך שאינה מתקשטת ואוכלת ממאכלו, שידע להתנצל בפני המלך עליה.

רנ. עיין במדרש (ב"ר ל"ט יג.) 'יהי אומן את הדסה היא אסתר', רב אמר בת ארבעים היתה, ושמואל אמר בת שמונים שנה, רבנן אמרי בת שבעים וחמשה, רבי בריה בשם רבן דחמן אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם, אתה 'יצאת מבית אביך בן שבעים וחמשה שנים, חייך גואל שאני מעמיד ממך יהיה בן שבעים וחמשה שנים, כמנין הדסה. רנ. והוא על פי דברי הגמרא (מגילה טו.) כל שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחת מהן לשבת בידוע שהוא צדיק בן צדיק, וכן נראה שביאר ר"מ חלאיו. רנ. עיין רבי אליעזר גאליקו שביאר כן בהקדמות לפסוק זה, ומוסיף שם ואפשר שאמרה כן בפירוש לשואלן לה אם היתה חפוצה בדברים אחרים, ותשיב להם אינו רוצה אלא